

У квітні 1908 року професор Ізраелі діагностував Лесі туберкульоз нирок і призначив *іхтіол* (протизапальний, антисептичний, знеболювальний лікарський засіб) та *сиролін*.

Отже, з листів Лесі Українки можемо дізнатися про розвиток медицини XIX-XX століть, назви хвороб, медичні препарати, народну медицину.

Література

1. Гойко Н. О. Українська термінологія народної та нетрадиційної медицини // Українознавство в технічному вищому навчальному закладі: досвід і перспективи: Мат. Всеукр. наук. інтернет-конфер. 22-23 жовтня 2012. К., 2012. С. 72-77.
2. Мазоха Г. С. Жанрово-стильові модифікації українського письменницького епістолярію другої половини XX ст.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук: спец. 10.01.01 «Українська література» / Г. С. Мазоха. К., 2007. 35 с.
3. Українка Леся. Зібрання творів: у 12 т. / Леся Українка. К.: Наук. думка, 1975-1979. Т. 10. Листи (1876-1897). - К. Наук. думка, 1978. 543 с.
4. Українка Леся. Зібрання творів: у 12 т. / Леся Українка. - К.: Наук. думка, 1975-1979. Т. 11. Листи (1898-1902). К.: Наук. думка, 1978. 472 с.
5. Українка Леся. Зібрання творів: у 12 т. / Леся Українка. К.: Наук. думка, 1975-1979. Т. 12. Листи (1903-1913). К.: Наук. думка, 1979. 681 с.

УДК 81'42

АНАЛІЗ ТЕКСТОВИХ КАТЕГОРІЙ У ПОЕЗІЇ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Тетяна Єщенко,

кандидатка філологічних наук, доцентка, завідувачка кафедри українознавства Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, членкиня НТШ

У статті автор продовжує низку публікацій, присвячених проблемі текстових категорій. Зокрема проаналізовано мовні засоби реалізації текстових категорій зв'язності і інтертекстуальності у поезії видатної української письменниці Лесі Українки.

Ключові слова: *текст, текстова категорія, інтертекстуальність, зв'язність, поетичний текст, Леся Українка.*

In the article the author continues a number of publications devoted to the problem of text categories. In particular, the linguistic means of realization of textual categories of coherence and intertextuality in the poetry of the outstanding Ukrainian writer Lesya Ukrayinka are analyzed.

Key words: *text, text category, intertextuality, coherence, poetic text, Lesya Ukrayinka.*

Актуальність. Однією з актуальних проблем лінгвістики дотепер залишається проблема виокремлення й опису категорій тексту. Вони універсальні за своєю природою і виявляються в будь-якому словесному цілому незалежно від мови, якою створено текст, і від його типу. З-поміж фундаментальних властивостей одиниць такого синтаксичного рівня є наявність зв'язності. З комунікативної позиції поетичний текст розглядається як одиниця комунікації. Здійснення опису мовних засобів вираження текстових категорій у віршованих текстах Лесі Українки – **мета** пропонованої розвідки.

Основний виклад матеріалу. Категорія зв'язності у поетичних текстах Лесі Українки реалізується за допомогою широкої палітри засобів експліцитного та імпліцитного зчеплення складників словесного цілого. Як відомо, регулярна повторюваність ключових слів забезпечує предметно-змістову зв'язність. У лінгвістиці з часом усталилася традиція наукового осягнення зв'язності в різних аспектах: референційному (З. Тураєва), формально-граматичному (В. Красних, Н. Валгіна, В. Лукін), психолінгвістичному (С. Ільєнко, К. Кожевникова, О. Леонтєв, З. Хованська) та ін. Ці аспекти почасти визначають диференціацію видів зв'язності. Сучасні дослідники виокремлюють зв'язність за такими параметрами: 1) місцем розташування текстових компонентів, що вступають у взаємозв'язки (контактна й дистантна); 2) особливостями розвитку тематичної лінії (безперервна й перервна); 3) способом вербалізації (експліцитна й імпліцитна); 4) напрямом (ретроспективна, перспективна, ретроспективна); 5) комунікативною перспективою (лінійна, паралельна, радіальна, колова); 6) способом зв'язку (О. Селіванова) (граматична, ономазіологічна, змістова, асоціативна, логічна, образна, конотативна, структурна, референційна, топікальна, прагматична, глобальна [1, 2, 3]). Усі види зв'язності мають у тексті відповідні засоби репрезентації відповідно до мовного рівня (лексичні, лексико-граматичні, граматичні, фонологічні тощо), за специфікою використання (обов'язкові й

факультативні), за семантикою (логічні, асоціативні, образні), за функціями (композиційно-структурні, стилістичні, ритміко утворювальні). Семантична зв'язність тексту і структурна організація, що ґрунтується ній, розглядається нами з погляду комунікативного призначення віршованого тексту. Як відомо, він має естетичну функцію. Процес спілкування між автором (адресантом) і читачем (адресатом) уможливає створення словесного цілого, тобто комунікативної одиниці, організованої структурно за правилами як відносно завершений фрагмент спілкування. Зв'язність тексту невіддільна від розуміння, вимагає врахування знань адресата, картини світу, що є у його свідомості. З погляду композиції, зв'язки всередині тексту можуть бути експліцитними й імпліцитними. До прикладу, у поезії Лесі Українки спостерігаємо активне використання образно-асоціативної імпліцитної зв'язності, коли один метафоричний образ розгортається в інший, чи то має спільну гіперсему («рослина»). Порівняймо, у вірші «Відповідь»: «...Мое кохання – то для тебе згуба: / Ти наче **дуб** високий та міцний, / Я ж наче **плющ** похилий та смутний, – / **Плюща** обійми гублять силу дуба. / Та без притулку **плющ** зелений в'яне, / Я не зав'яну, я знайду руїни, / Я одягну обдерті, вбогі стіни, / Зелений **плющ** оздобою їм стане. / В країну смутку вітерець прилине / І принесе мені луну розмови / Від мого **дуба** любого з діброви, – / І спогад любих літ повік не згине» (1). Подекуди зв'язність тексту ґрунтується на цілісності художнього образу, що утворений нанизуванням споріднених асоціативних площин, однотипністю метафор (оживлень наразі), пор.: «Шлю до тебе малий сей листочок...»: «Мої **мрії** найкращії **в'януть**, / Мов розквітлії восени **квіти**, / Що розквітли, щоб зараз **змарніти**, / Щоб на сонечко раз тільки **глянуть**» (1).

Експліцитні зв'язки легко встановлюються комунікантами, скажімо, це може бути рекуренція. Під час імпліцитних зв'язків зчеплення елементів не виражене. З-поміж експліцитних зв'язків найпростішою формою є повна або часткова рекуренція: «За правду, браття, єднаймось щиро, / **Єдиний** маєм правий шлях, / **Єдину**, браття, всі маєм віру, / **Єдине** серце у грудях» (1). Синонімічна рекуренція ґрунтується на уживанні синонімів у тексті. При тематичній рекуренції єдність теми забезпечується співвіднесенням даних слів з одним і тим самим явищем довколишньої дійсності. Рекуренція ключових слів може бути буквальною, синонімічною, тематичною. Наприклад у вірші «Тиша морська»: «В час гарячий

полудневий / Виглядаю у віконце: / **Ясне** небо, **ясне** море, / **Ясні** хмарки, **ясне** сонце» (1). Оригінального вираження набула текстова категорія зв'язності у вірші Лесі Українки «Жіночий портрет», де початок кожної строфи починається однотипними конструкціями (Ти чесна жінка...; Ти горда жінка...; Ти добра жінка...; Ти щира жінка...), що розгортають цілісний художній образ ліричної героїні: «**Ти чесна жінка**, ти не продаєш / своєї вроди й пестоців за гроші, / нещирих поцілунків не даєш / за лакомство нещасне, за розкоші. / **Ти горда жінка**, ти не увійшла / в кубельце, звите дружніми руками, / найтяжчу працю ти собі взяла, / несеш мовчазно довгими роками. / **Ти добра жінка**, слів терпких нема / у тебе для таких, що «впали низько», / хоч злидні перетерпіла й сама, / хоч і тобі була спокуса близька. / **Ти щира жінка**. Тим своє чоло / ти хилиш низько, про таких згадавши, / що продаються; знаєш, як було / їм гірко й солодко, в неволю впавши. / Бо продалась і ти...» (1). Буквальна рекуренція виражається у повторенні певної лексичної одиниці (наразі фрази «Ти... жінка»). Переконаємося: експліцитно вираженою формою зв'язку є не лише лексичні, а й граматичні повтори. Лексичний повтор, як засіб зв'язку, володіє високим ступенем орієнтування на адресата. У поезії досліджуваної авторки фіксуємо такі різновиди лексичних повторів у поетичних текстах: повний / частковий. Повний лексичний повтор виражається здебільшого різними частинами мови (іменник, займенник, частка, дієслово тощо) і виконує експресивну функцію. Наприклад, у вірші «Угорі так яро сяють зорі...»: «І чого так жалує се море? / **Чи** того, що кращі хвилі будуть, / але сі не вернуться ніколи? / **Чи** того, що біль ота пречиста / мусить чорний темряві коритись? / **Чи** того, що й завтра день скінчиться, / що і завтра ніч настане знову, / і подвійно боротьба даремна, / і подвійно розпачлива туга? / **Чи** не тим так рвуться вгору хвилі, / щоб хоч промінь зоряний вхопити, / що не вірять в перемогу сонця? / **Чи** не тим вони отак ридають, / що не досить їм розбиту воду / в спадок іншим хвилям полишити, / але шкода й власної краси? / Хоч тремтить ся темрява безмежна, / але хто збагне її тремтіння? / **Чи** то жах їй лоно протинає / за невічну і недовгу владу? / **Чи** то тільки заздрощі неситі / на життя, на рух, на силу моря? / **Чи** то лютість нею б'є запекла / на ту біль, на зорі, на проміння? / **Чи** то радість хижа, зловорожа, / за свої всі темні перемоги?» (1). Нанизування питальних часток «Чи» уможливорює витворення

авторкою афористичного узагальнення і втілення у такий вербальний спосіб текстової категорії зв'язності. У віршованих словесних цілих Лесі Українки фіксуємо явище взаємодії текстових категорій у поетичному творі «Питання». Зокрема, антропоцентричності і зв'язності: *«Я поборю найтяжчі перешкоди, / Я маю силу, я мов дуб міцний, / Я дам тобі притулок затишний, / Обороню від лютої негоди»* (1). Таке нанизування анафоричного єдинопочатку витворює неповторний віршований ритм й репрезентує градацію як стильову ознаку поезії Лесі Українки. Як відомо, речення зі звертаннями містять яскравий мелодійний малюнок, що надає поетичному тексту, окрім лексичної, граматичної ще й інтонаційну зв'язність, пор.: *«Мріє, не зрадь!»*: *«**Мріє**, не зрадь! Я так довго до тебе тужила, / Стільки безрадівних днів, стільки безсонних ночей. / А тепера я в тебе остатню надію вложила. / О, не згасни ти, світло безсонних очей! / **Мріє**, не зрадь! Ти ж так довго лила свої чари / в серце жадібне моє, сповнилось серце уцерьт, / вже ж тепера мене не одіб'ють від тебе примари, / не зляка ні стражданя, ні горе, ні смерть. / Я вже давно інших мрій відреклася для тебе. / Се ж я зрікаюсь не мрій, я вже зрікаюсь життя. / Вдарив час, я душею повсталала сама проти себе, / і тепер вже немає мені вороття. / Тільки - життя за життя! **Мріє**, станься живою! / Слово, коли ти живе, статися тілом пора. / Хто моря переплив і спалив кораблі за собою, / той не вмере, не здобувши нового добра. / **Мріє**, колись ти літала орлом надо мною, - / дай мені крила свої, хочу їх мати сама, / хочу дихать вогнем, хочу жити твоєю весною, / а як прийдеться згинуть за тебе - дарма!»* (1). Пристрасного звучання і зв'язності можуть надавати віршованому твору в цілому й епіфоричні художні засоби, які окрім лексико-граматичного вияву мають ще й ритмічний. Як-от у поезії «Колискова», пор.: *«Місяць **яснесенький** / Промінь **тихесенький** / Кинув до нас. / Спи ж ти **малесенький**, / Пізній бо час / Любо ти **спатимеш**, / Поки не **знатимеш**, / Що то печаль; / Хутко прийматимеш / Лихо та жаль. / Тяжка **годинонько!** / Гірка **хвилинонько!** / Лихо не **спить...** / Леле, **дитинонько!** / Жить — сльози **лить**. / Сором **хилитися**, / Долі **коритися!** / Час твій прийде / З долею **битися**, Сон пропаде... / Місяць **яснесенький** / Промінь **тихесенький** / Кинув до нас... / Спи ж ти, **малесенький**, / Поки є час!»* (1). Цікавим ритмоутворювальним засобом когезії у віршованих текстах Лесі Українки є анжамбеман, як-от у вірші

«Я блукав колись пор ріднім краю...», в якому завершальне слово строфи є фонетичним складником попереднього слова. У такий спосіб відбувається своєрідне звукове накладання, гра семантичними площинами і смислами тексту: «Я блукав колись по ріднім краю / **Раю**. / І шукав на сім земнім падолі / **Долі**. / Приблудився під стріхату / **Хату**. / Там дівчину стрів я винозірку / **Зірку**. / Промінь ясний ті дівочи / **Очі**. / Подала мені пом'яту / **М'яту**. / І на тій моїй пригоді / **Годі**» (1). Ця ж ритмічна однотипність поезії може досягатися повторенням лексичних одиниць і в середині словесного цілого. Наразі заперечна частка «ні» у наведених нижче фрагментах репрезентує лексико-граматичну зв'язність тексту: «Піти у рай (хто має цю надію!), – / Немає там **ні** горя, **ні** зітхання, / Але нема **ні** дружби, **ні** кохання, – / Такого раю я не розумію» (1); «Торік бувало тут, над сим потоком, / Звивала я тобі вінки барвисті, / Тоді ж у мене і квітчасті вірші, / Жартуючи, лилися з-під пера, – / Але тепер нема квіток для мене / **Ні** в полі, **ні** в діброві, **ні** в душі» (1).

Аналіз корпусу текстів студійованого автора показав: частковий лексичний повтор поділяється на морфологічний (повтор однокореневих слів), пор.: «Сестрице люба, я тобі бажаю / Ясного щастя (коли се не мрія!), / Щоб «**радою**» і **радістю** ти стала / Усім, кого ти любиш. Я бажаю, / Щоб сее перше і безмірне горе / Було остатнім у твоїм житті» (1) і смисловий, що ґрунтується на контекстній синонімії. Наприклад, у вірші «Скрізь плач, і стогін і ридання»: «Скрізь **плач**, і **стогін**, і **ридання**, / Несмілі поклики, слабі, / На долю марні нарікання І чола, схилені в журбі. / Над давнім лихом України / **Жалкуєм-тужим** в кожний час, / З плачем ждемо тії години, / Коли спадуть кайдани з нас» (1).

Зв'язність у поезії Лесі Українки може досягатися й у ланцюговий спосіб однаковості лексичного завершення попереднього речення («І хаос, і зорі зникнуть») і ідентичного початку наступного речення («І хаос, і зорі зникнуть»), що характеризує текст майстерно як зітканий зі споріднених смислових площин, коли одна тема продовжує іншу і витворює семантичну симфонію словесного цілого загалом, пор.: «Часто кажуть: «ясні зорі, / То найкраще в цілім світі». / Чи гадає хто при тому, / Що за світом є ще краці? / Уночі у сонних мріях / Летимо ми геть од світу, / Хто летить в безодню чорну, / Хто в сріблясті емпіреї, / Хто хаос непевний бачить, / Хто з зірками водить коло, / А як тільки сонце гляне, / **І хаос, і зорі**

зникнуть. / *І хаос, і зорі зникнуть,* / *Стане рівно, ясно,* / *біло,* / *Мов у зшиточку чистенькім* / *Школяра, що добре вчиться»* (1).

Система віршування, сукупність норм та принципів версифікаційної майстерності, що розбудовується на підставі певного ритмічного критерію, сприяє зв'язності тексту, пор.: **«Кров твоя – рубін коштовний,** / **Кров твоя – зоря світання,** / **Кров із серця для поета** / *Надгорода і придбання»* (1).

Текстова категорія зв'язності може виражатися на структурно-композиційному рівні у формі цілісності реплік діалогу, пор.: *«Ой вишеньки-черешеньки,* / *Червонії, спілі,* / *Чого ж бо ви так високо* / *Виросли на гіллі?»* / *«Ой того ми так високо* / *Виросли на гіллі,* - / *Якби зросли низесенько,* / *Чи то ж би доспіли?»* (1); *« – Королівно, ясна панно,* / *стану вашому належить* / *багрянця і корона,* / *а не ся буденна одіж.* / *– Мій лицарю, любий пане,* / *та невже я вам миліша* / *в багрянці та короні,* / *ніж у простих темних шатах?»* (1).

Яскравий вияв у поезії Лесі Українки має текстова категорія інтертекстуальності. Це властивість будь-якого тексту вступати в діалог з іншими словесними цілими. Ведемо мову про перетворення автора, тексту і читача на єдине цитатне поле. Інтертекстуальність можна розглядати в семантичному плані як здатність тексту формувати власний смисл через покликання на інші тексти, прецедентні імена. У культурологічному плані інтертекстуальність співвідноситься з поняттям культурної традиції - семіотичної пам'яті культури, як української, так і світової. Переважно вона репрезентована цитатами, алюзіями й центронними текстами. Зокрема цитати реалізують не лише міжтекстову, а й міжсуб'єкту діалогійність як інтерперсональні відношення між авторами повідомлення (автором передтесту та автором аналізованої поезії) й реципієнтом (адресатом).

ПЕРШУ ГРУПУ вербальних виразників текстової категорії інтертекстуальності у поезії Лесі Українки складають прецедентні імена - Біблійні назви (*Господь, Архистратиг, Віфлеєм, Голгофа, Едем, Ной, Єремія, Ірод, Іуда, Єрихон, Рахіль* та ін.). Вказані вище образи і сюжети, що з ними пов'язані, завжди активно використовувалися українськими митцями. Вплив Біблії на літературні твори українського письменства від Івана Вишенського аж до сьогодення - надзвичайно плідний і значний. Пор.: *«З'явилося нове світло в світі,* / *У **Віфлємі,** в тихому селі,* / *І засвітилася у темному блакиті* / *Нова зоря,*

щоб і старі, й малі / Дорогу знали до свого месії, / Малого сива вбогої Марії» (1); «Шука месію **Ірод в Палестині**, / І ллеться кров, як навесні вода, / Так падає дитина по дитині, / Як з дерева роса тремтячая спада» (1); «**Єрусалим** мав свого **Єремію**, / що голосив серед поля; / чом же свого Єремії не має / наша зруйнована воля?» (1); «Хто мене виведе з цього **Єгипту**, / з краю неволі, з оселі роботи? / Син чоловічий, обранець господній? / Дух, що з'являвся в огні?» (1).

ДРУГА ГРУПА маркерів міжтекстових зв'язків у поетичних текстах Лесі Українки виражена імена давньоукраїнської міфології: «А хто ж був **перелесник** той, бабуся?» - / Питала я в старої, та вона / Хрестилась тільки завжди і казала: / «Та не при хаті і не при малих дітях, / Не при святому хлібові казати. / Не згадуй проти ночі, бо присниться!» (1).

ТРЕТЮ ГРУПУ з-поміж домінувальних прецедентних імен, які постають маркерами «чужого» тексту у поетичному мовленні Лесі Українки і репрезентують текстову категорію інтертекстуальності, складають власні назви істот/географічних об'єктів давньогрецької міфології, а також культури стародавнього Єгипту (Фенікс, Антей, Аріядна, Архілох, Атлант, Гарнії, Грації, Діоніс, Ікар, Орфей, Пегас, Прокруст, Прометей, Сізіф, Харити, Ніобея, Харон та ін.). «Впізнаваність образів чи сюжетних ситуацій слугує своєрідним експозиційним елементом, суть якого зводиться до налаштування читача на певний ракурс сприйняття і до видобудовування низки асоціацій, які розгортанням художнього тексту можуть розбудовуватися і поглиблювати таким чином повноту сприйняття або ж, навпаки, набувати інверсійного характеру» [2, с. 42 - 43]. Наприклад: «Коли вже зачепили сі питання / Про бога й про посмертне проживання, / То й я вам думку висловлю свою, / Куди не так, як німець ваш, поважно, / Але, я думаю, не менш одважно. / Не буду я тепер говорити / Про **Зевса, Одіна, про Брану і Єгову**, - / Вони вже вмерли, їх не оживить, - / Тепер уже пора змінити мову, / Тепер сказати треба: бог дійств, / Бог скептиків і бог детерміністів» (1).

ЧЕТВЕРТА ГРУПА прецедентних імен імена-«вічні образи світової культури, герої фольклорно-національного характеру, казкові персонажі («Казка про Оха-Чародія», «Казочка про край царя Гороха»), які є не просто складниками ерудиції автора чи суто зовнішня прикраса словесного цілого. Вони здатні

підкреслити чи виявити домінуючі смисли основного тексту, відкрити нове семантичне значення, витворене шляхом нашарування інших смислів, а також створити різні рівні сприймання поезії в цілому.

Окрім казок, у ролі текстів-донорів можуть поставати і обрядові пісні. Своєрідним перегуком з українською народною піснею є поезія Лесі Українки «Калина». Образ калини віддає уособлював в нашій національній культурі вірність у коханні, материнство, красу, жіночу вроду, невмирущість родоводу тощо. З нею пов'язані перевтілення дівчини у калину: *«Козак умирає, дівчинонька плаче: / «Візьми ж мене в сиру землю з собою, козаче!» / – Ой, коли ж ти справді вірна дівчина, / Буде з тебе на могилі хороша **калина**. / «Ой, що ж тобі, милий, з того за потіха, / Щоб я мала червоніти серед мого лиха? / Ой, що ж тобі, милий, з того за вірада, / Щоб я мала процвітати, як мені досада? / Чи то ж тобі стане миліш домовина, / Як я буду зеленіти – німа деревина?» / – Як упадуть роси на ранні покоси, / То не в мою домовину, а на твої коси, / Як припече сонце весняні квіти, / Хай не в'ялить моїх костей, тільки твої віти. / Ой, так не затужить і рідная ненька, / Як ти, моя **калинонько**, моя жалібненька... / Ой, ще ж над миленьким не зросла й травиця, / Як вже стала калиною мила-жалібниця»* (1).

П'ЯТА ГРУПА складається з імен відомих письменників та поетів, імен історичних постатей (правителів, філософів, науковців, журналістів тощо): *«Попасти в пекло, може, се й цікаво, / Але воно занадто вже яскраво / Описано у **Данта**. І, здається, / Я знаю трошки, що то пеклом зветься»* (1); вірш «На мотив Міцкевича». Наприклад, вірш «Граф фон Ейнзідель», «Пророчий сон патріота», присвячений **редакторіві «Буковини»**.

Варто зауважити, що інтертекст є не лише конгломерат впізнаваних цитат, а здебільшого – простір, де перехрещуються різні дискурси й естетичні коди. Для семантичного осягнення поетичних текстів Лесі Українки важливо розуміти, що вони є багатовимірним семантичним простором, в якому значущими є як вертикальний/горизонтальний підтексти, так і синхронні (системні)/діахронні (історичні) зв'язки між словесними цілими. Адже діалогічність тексту відбиває ество людського мислення та свідомості і є основним структурним принципом комунікації як такої, її цілісності. Леся Українка як представниця певного лінгвокультурного середовища через алюзії, приховані цитати,

спільні мотиви, встановлює діалогічний зв'язок витвореного тексту із семіотичним універсумом як світової, так і української культур. У мовотворчості поетки простежуються такі типи прецедентних імен: власні назви Біблійних понять і міфологічних категорій (давньогрецькі, давньоримські, давньоєгипетські, давньоукраїнські). «Вкраплення» одного тексту в інший створює додаткове конотативне поле і може пов'язувати тексти різних епох, культурно-історичних моделей, жанрів, графічних систем тощо. Завдяки контакту «своє» і «чуже» вони створюють умови для суттєвих (як смислових, так і структурних) трансформацій тексту. Чуже мовлення, відтворене у тексті, урізноманітнює словесну тканину, збагачує комунікативну палітру, дозволяє замінювати план викладу думок.

Висновки. Тексти Лесі Українки репрезентують єдине смислове, синтаксичне і комунікативне ціле, в якому існує зумовленість лексико-граматичних, структурних особливостей тексту з позамовними чинниками змістовно-логічними (тема, предмет мовлення) і концептуально-комунікативними (задум автора, основна думка, ідея твору: адресат, жанрово-стилістична і ситуативна віднесеність). Яскравого вияву набула текстова категорія зв'язності (образно-асоціативна, семантична, словотвірна, граматична і под.), а також інтертекстуальності. Інтертекст уводиться у поетичні словесні цілі Лесі Українки низкою прийомів (алюзія, ремінісценція, цитата, прецедентне ім'я тощо) і трактується нами як внутрішньотекстовий феномен. Адресат відповідно визначає авторську інтенцію й сприймає текст у його діалогічній співвіднесеності через спорідненість мовно-національної картини світу. Переконаємося: основними мовними способами реалізації категорії інтертекстуальності у поезії досліджуваного автора є: 1) алюзії (біблійні, міфологічні, фольклорні, покликання на відомих особистостей або на відомі події, алюзії в пародіях на літературні тексти); 2) прецедентні імені і цитати; 3) ремінісценції.

Література

1. Єщенко Т. А. Лінгвістичний аналіз тексту : [текст] / Т. А. Єщенко. – К.: Академвидав, 2009. 264 с.
2. Марків Р. Текст у тексті: міфологеми у повісті-баладі Ольги Кобилянської «У неділю рано зілля копала» [текст] / Р. Марків // Наукові виклади : фольклористика. 2006. №3. С. 42 – 49.

3. Чорновол-Ткаченко Руслан Сергійович Прецедентний текст як основа лінгвостилістичної реалізації категорії інтертекстуальності (на матеріалі казок Льюїса Керрола) : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.02.04 – германські мови - Харків: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2007. 20 с.

4. Чупріна Н. М. Текст англomовної пародії в аспекті інтертекстуальності [текст] / Н. М. Чупріна : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.02.04 – германські мови. – Х.: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2008. 20 с.

Список використаних джерел

1. Українка Леся Поезії: збірка // Бібліотека української літератури // Режим доступу: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=3431>

УДК 821.161.2-2.09

ПІДТЕКСТ ПОРІВНЯНЬ У ДРАМІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ «ЛІСОВА ПІСНЯ» (МЕНТАЛЬНО-СИМВОЛІЧНИЙ АСПЕКТ)

Ірина Колеснікова,

*докторка філологічних наук, професорка, професорка кафедри
бізнес-лінгвістики ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана» (м. Київ, Україна)*

Дар'я Рикичинська,

*студентка факультету лінгвістики і соціальних комунікацій
Національного авіаційного університету (м. Київ, Україна)*

У статті проаналізовано окремі народні та авторські порівняння з драми-феєрії Лесі Українки «Лісова пісня», що є символічними кодами української нації, розглянуто символіку лексеми «віночок», її ментально-символічний аспект.

Ключові слова: *драма-феєрія, народні та авторські порівняння, ментально-символічний аспект, символічний код, віночок.*

The article analyzes some folk and author's comparisons from Lesya Ukrainka's fairy drama «Forest Song» which are symbolic codes of the Ukrainian nation, and the symbolism of the lexeme «wreath» is considered its mental and symbolic aspect.

Keywords: *folk and author's comparisons, mental and symbolic aspect, symbolic code, «wreath».*